

Õppejõuks välistatud motiivid: õpetaja nõuab, hõnksid, eksamid. Püüdnud õpetaja loomuse huvi. Õpetas. Teisus — lapsed pole ju sarnased. Tuleb juhtida vabale tegevusele, kust ta ise otsib, mõtleb, valib kuidas teha; tegevus annab elamusi, teerõõmu.

✓ Teisus, — laste vaimuanded, võimed ja ka huvid on erinevad. Neid peab arvestama, neid laste individuaalseid võimeid tuleb arendada.

Amult isiku väärtuslike individuaalsete omaduste arendamine võib isiksusele; õpetus aga vajab demokraatlik ühiskond.

Seepärast: Koolitoid kohandada õpilaste individuaalsetele võimetele ja ka huvidele — võimaldada igale õpilasele oma lõõtsenpõet. Ühtlase keskpärase vastu, n.n. keskmisele õpilasele orienteerumise vastu — tugemaotile kahjulik, sest nende varumijõud ei leia rakendust, igav, huvi- nõrgemaid — kes ei jõua tervetiga sammu peetada — sureb, lämmatab, võtab enesetalduse ära.

Keskmise õpilasega kohandatud õpetus
on ka väikse väärtusega sotsiaalse
kannatuse siisukohalt: see muudab lapse
isiksuseks; õpilane ei saa tunda end
klassiühikuna individuaalsena.
(M. „Isikliku ja mõeld. loomis“, lk. 76).

7. Rõis nõuab, et õpetus peab olema seotud
ka peikkonnaga. Programmid olgu peamised -
eriti loodusõpetus, maastadus - ruumis
koduümbruse materjalid.

[Samuti peab võimaldama keskkoalis kirjandus-
teoste valmist, loodusteaduse fapmede ja
loomade etendajate valmist.] (Isikg. lk. 79).

Võimaldada õpilastele tööülesannete
valikut (tööjuhendite, jaotumaterjalis).

Vanemas astmes on need võimalusi rohkem.
Jäseppalt leida probleeme, lahenduse viise.

Käis taunib aarmust individualiseerimises,
nt. Dalton-plaani sellena ei soovi ta.

J. Käis lub õpilaste isetegevuse 3 astet:

1. aktiivne aste - kujutab endast põhiliselt
iseseisvat tööd, mis võimaldab tähtsamist
individuaalses ^{tempo} töösammus, ent ei anna võima-
lust tööülesannete valmistamiseks õpilaste võimete
ja huvide kohaselt. Aga õpilane võib seegamatult
oma tööülesande kahtlasi mõelda. Tööülesanded
ja tööjuhendid on tühin kogu klassile ühised
[Esineb sagedamini just nooremates klassides].

2. Individuaalne töö, kus õpilasele on jätud vaba-
dus tööülesannete valikul ja töö korraldamisel,
~~tabadus~~ kas lühemas või pikemas mottis -
oma võimete ja huvide järgi.

(269)

3. ^{loomingulise} ~~Vaba~~ tegevuse (spontaansuse) aste -

töösihi, ülesanniti valiku ja töö korralduse valiku
õpilane ise valib. See on õieti loominguline töö.

Mt. vabakirjand, vaba maal, teatud käsitöö,
vabad harrastused (kunst, kirj. alal, loodusevaatlused).
Suurul määral rakundatav klassi- ja koolivälises
töös. Ohutada selles!

Tööjuhendite menetlus - vti alates 1928. aastast.

Alates 4. õppeaastast, vti ka 3. õppeaastast
vajab individuaalne tööriis ise selgva ja
otstarbekohaselt sooritatava töö jaoks
kirjeldada tööjuhendit (käsi- tööjuhatusi).

Tööjuhendite ülesandeks on: 1) näidata
õpilasele arepärase töösihi, õpilase
arenemisele vastavas ulatuses ^{et ta tajuks töö} ~~arene~~ ^{kui enda oma} ~~arene~~ ^{arene}

2) võimaldada tööülesanniti valikut, ^{võimald.}

3) aidata õpilast tööjuhendite leidmisel,
iseenda töö tegelisel korraldamisel.

Sega on tööjuhendid õpetajale tundes
trükitaval määral õpetaja asendajaks. Nad
sundavad tähta seda ülesannet ainult siis, kui
nende koostamisel on silmas peetud kindlaid
metoodilisi nõudeid.

Käis loetabki 10 sellist nõuet:

1. Tööjuhendid olgu sõnastatud selgelt, siinult
konkreetsed, arjaks, et õpetane võiks nende
järgi jätkada enamvähem iseseisvalt, et tades
õpetajalt abi vaid üksikute raskuste puhul
(nt. katse korraldamise puhul)
2. Tööjuhend sisaldagu vajadust mõista ka
lühikesi selitusi, faktilisi ja arvulisi andmeid,
mida õpperaamatus ei leidu (nt. andmeid
teatava maa pindala, põllumaj. saakide jne kohta,
looduseopetus uusi ohusid, ameti uuestis)

7
3) Tööjuhendis olgu nimetatud kõik üles- (28)
ande tähtsuseks vajalikuks ja kättesaadavaks
töövahendid (raamatud ja lk-d seal, kaardid,
mooti- ja katseriistad, mudelid).

4. Tööjuhend võimaldagu tööülesannete valikut,
seda mitmel viisil: lisatööanded,
kergemad ja raskemad ülesanded,
väljaspool kooli lisatööandmete kogumist (kodu-
kollektiivi kohta, põllusaagi kohta, kodukoha nimesest,
looduse elust). Tööjuhendi ülesandeid võiks
ka optiline ise täiendada.

5. Tööülesanded olgu mitmekesised, kuid siiski
asjakohased. Siinult mitmekesised: vaatlust,
pildit, kaardit, esemel, mõõtmist, lugemist,
kirjutamist, kujutamist, arvutamist, ka-
pärõppimist (mõeldi jätmist).
Hoiduda pekkadest kirjeldustest, joonistamisest,
lühaldamisest.

6. Tööjuhendites tuleb pöörduda olulisemaga, õpetasi mitte üle koormata. Käis hoia tab ühiskasjadega liialduste eest. Pissasjadega üteruhjatud töö puhul jäävad lapse teadused kiltuotaks, süntes on lapsele raske. Nisugused teadused ei ole keegi püsnad. Vältida liigset kirjutanist!

7. Tähtsanded kirjalikuks vastamiseks peab koostama nii, et õpilane ei saaks lihtsalt kaa-makust ära kryptada. Nisugune töö ei sisaks harilikult päheppimist sugugi kõrgemal. Õpilane peab leidma se palu olulisema mõtte. See on küllalt rane, siis võib nooremal astmel kantada lünktilisandeid.

(leidlikkuse)

8. Asa ülisandeid esitatakse mõtlemise - ülesannetena, mille tähtsust kontrollitakse ühise arutelu korras või individuaalselt.

9. Tööjuhend pidagu silmas põhitadauiste kindlat omandamist. Sellis antakse tööjuhendi lõpus viitesanne: Peari meelis. Siia koondatakse käsitletud ainet kõrge olulisem, mis tuleb hästi kätte õppida ja meelis pidada. (Raudrara!).

10. Tööjuhendis antagu normaalne ajamäär töö täitmiseks, sellis, et õpilane õigesti arvestaks ja hindaks oma aega. Muidugi võib kulutada aega ka rohkemgi, kui tööjuhendis määratud

Kõige parem oleks, kui neid koostaks õpetaja ise oma kooli ja õpilaste jaoks; siis oleks võimalik täielikult kaituda ainet koduseks loodusst, elust, pidada silmas oma õpilaste aremist, kalduvusi, arvestada kättesaadavast raamatust, õppevahendist. Kuid see on raske õpetajale. Anti väga väikesed tööjuhendi kogused, mida õpetaja võib kohandada. Teataval määral täidavad seda ka raamatud ühesandele peatiku; lõpus või raamatu lisas.

31
 ➤ Käis i välista sugugi ühist tööd tunnis:

1. tunni algul - teesse rakendamise, üldsed juhised - lühidalt!

2. kokkuvõtte tunni lõpul.

Millida teib õpetaja tunnis, kui õpilased töötavad
 tööjuhataste järgi desiidralt. Kas õpetaja osa-
 tähtsust ei alandata (olgi üks suunditus käisi vastu 1946.a.)
 õpetaja jälgib üksikute õpilaste tööd, annab
 juhendeid, kus vaja, ^{abistab} parandab õpilase juurusolekul,
 võib üksikult õpilasi oma laue juurde kutsuda,
 et tein vähem segada, anda nii individuaalsel
 abi nõrgematele ja armult klassi ühesseisva tööta-
 mise ajal on see võimalik; samuti võib indivi-
 dualselt juhendada ^{ka} võimekamaid õpilasi. Tä juhleb
 oma õpilaste viimast ja tunnustustegevust.
 Aga kui on tegu liisklassiga, siis on õpetajal
 tegevust üldiselt = tööjuhataste menetlus võimal-
 dakski ühe klassi kõval tegega tegelda.

Tööjuhataste menetluse lähtus erijuhthudel -

- Haiguse tõttu pikemat aega puudunud -
taraliku õppekorraldus jääb ta teadest maha.
Tööjuhataste abil võib see õpilane jätkata
tööd tealt, kuhu ta jäi peatuma, osalt reži-
haiguse ajal oselt.
- "Isikuma" jäitud õpilastele - see ei vaja hariduskult-
klassikursuse kordamist peaaegu kõigis ametes.
Kui ta peab kordama, siis ka need ametid
kordama endisel kujul ja ulatuses, kus tema
jõudlus oli normaalne, ei ole hirmutav, ta lihtsalt
"istub", kuni korda. Sellele õpilasele võib anda
lihtsastandardid, uniaalsaid, uut saadetakse,
et ta võiks midagi uut omandada ka
kordamisaastal.
- Eni andekask - anda võimalus üle hüppata
lihtsastandardist klassist - kasutada "kõrgema
klassi" tööjuhataste. (Erand!)

Σ Individuaalne tööriisi erihike on rühmatöö.

Selle puhuldas Käis suurt tähelepanu.

Käis: väljaspool õppeaega on lastel alati vabalt kujunenud rühmi, kampasid — neid on vaja kaotada ka õppel. Rühmatöö võimaldab integreeritud töid, samuti tähtis ühiskondliku kasvatus sotsiaalsel arengul (koostööamine, vastastikune abistamine ja rikastamine, vastustunde kasvamine). Ta näitab ühiskondlikult psühholoogilisi eeldusi tööühmades.

Rühmatöös saad tasandada ka nende laste puudusi, kellel on raskusi klassi frontaalses töös (karilikkus, alaväärsuse tunne). Rühmas kohaneb laps kiiremini. Tööühmad moodustab reeglina õpetaja: erinevad võimed, kuid enam-vähem ühtsed huvid.

See vormub samuti tööjuhendite abil.

V.T. 160

Uhistund - uhistöö eesmärgiks
etervõistlus järgnevale iseseisvale tööle. Seda on
raja matemaatikas uute lausete, arvutus-
viiside selgitamisel, keelõpetuses, looduseõpetuses
jms. - See on õpetaja selitus ulatuses, mis
on täepoolest tarvilik iseseisva töö eduks.

Uhistundides käsitletakse ka mõningaid
täiendavaid küsimusi, mis ei ole tööjuhendis
või teigi uute programmis - s.o. üleskõrvald
päevasündmustest, erakorralistest sündmustest.
Vanemal astmel testavad selliseid küsimusi
üks ^{ka} õpilased ise (Kõigandusest loetust, kuuldust).

Eritised uhistunnid on kõneharjutustunnid -
õpilaste taravkal on väene, fraasidest
ühused, parasütlõnad. Iga 2-3 nädala järel -
5.-6. õppeaastal.

Nagu individuaalset loet sõnuhendite najal
nii ka rühmatööst tuleb klassis teha kokku-
võtted -

Rühma nimel esineb aruandja - esitab
kõige olulisemaid mõtteid, reeglid, arve.
Üksmeid, sisukaid refraat võiks ka ette
kanda. Teised rühmad tõendavad seda.
Tähtsion, saavutada läbiõõtatud aine
süntees.

3. Käis seostab ühiskundi ja rühmatööd
ühiskondliku, sõbraalse kasvatusega.

Klassiühiskond on tal kõigepealt
tööühiskond, kus üksteist abistatakse ja
stimuleeritakse. Klassi tõrviplikus töö-
ühiskonnaks liitumine oleks võimatu, kui
õpilased ühistööd ei teotaks iseseisvalt,
teadusega, et see on efektiivsem ühistöö.

Mida mitmekesisemad on individuaalsused,
 seda rikkalikum ja vijakam on
 klassi ühiskonna liikmete vastastikune
 rikkastar ja ka kõlbeline mõju.

J. Käsi sündistas 1946. a. diskussioonis, et ta
 oma individuaalse teooriaga kavatseb võrrelda
 korrald vääraid individualiste. Sa oli täiesti
 aluseta ja asjatundmatu sündis. Murde -
 J. Käsi poolt formuleeritud 8 didaktika
 printsiibi hulgas on, ühiskonna - ehk
 sotsiaalse printsiip. Oma racimatu

"Isetegivus ja individ. teooria" essöösas ta ütleb:

" Nimetus individuaalne teooria ei ole vist küllalt
 tark, sest ta rõhutab vaid üht, individuaalsel külge
 luus õppeviisil, jätab aga hoopis märkamata teise,
 sotsiaalse külge, mille kujunemise eest individuaalne
 teooria tahab hoolitseda pigi rohkem kui senised
 valitud õppeviisid. Mii võib individuaalse

Peatunxin veel käisi seaduskohaladil õpilaste
 koduste ülesannete kohta. See oli ka siis
 probleemiks; käis peab seda tulinevat passiv-
 kooli meetodilist. Ja rõhutab, et põhiline
 meeliks peab olema rakendada õpilasi rohkem
 tööle klassis, et seega vähendada kohustusliku
 töötamist kodus. Aeg, mis koolilaps veedab
 kodus, jäägu talles puimiseks, mänguks, spordiks,
 vabavahetuseks, ehk siis ka koolis omandatu
 tugevdamiseks ja täiendamiseks, ideaalsel juhul
 aga huvitavaks vabavahetuseks. Ehk siis ka
 3.-4. õppeaastal mõnede ülesannete jätkamine
 ja lõpetamine jääks kohustuslikuks kodutööks.
 Õpilaste kohustusliku kodutöö suurul hulga põhjustavad:
 1) ^{hommikud} passiivsed, 2) ülepärasuud õppeaastad, 3) õpilaste
 suur arv klassis (täna tänapäevalgi!). Just
 täiendavate kaotamine võimaldab seda, et
 põhiline aine omandamine toimiks klassis ite-
 seerava töötamise ajal.

teooria nimitus põhjustada arusaamatust,
kui teda küllaldaselt ei tunta. Nii juhtus
1946. a. diskussioonis.

Sõjaväe kaotuse nõudest tulenevad
ja seotavad ka opolasomavalitsuse ideid
Käis, mida VÕS-s ja isegi selle harjutus-
koolis makendati.

Isitegevusel rajanura õppesid ühes võima-
lusis olid teooria, mida Käis propageeris.
Nad ei olnud kohustatud, kuid levisid
30. ndatel aastatel laialt, eriti matemaatika,
maateaduses, looduses. Nad ^{vormid} on praegu hästi
tuntud. Koolimunduse perioodil (1922-1940)
olmas 365 teooria ja teojuhendite kogumike,
neist 103-l esines Käsi nimi.

7. Käis rõhutas, et üldreeglid ühte
õpperiisi pole olemas. Sõltub õpetajast.

Tõikooli mõiste §. Käsitl.

Käsitlatab tõikooli ^{olemas} ~~mõiste~~ kokku järgmiselt:
 lapsepärane, eluligidane, huvitav ja õpetus,
 mis iseseisvas ja integreeritud töös kasvatab
 lapse individuaalseid võimeid, loob elamusi,
 arendab meeli, vaimu, keelt ja käti,
 varustades last elus vajalike teadmiste
 ning oskustega ja kasvatab teda isiksuseks.

(Musiikide algõpetuse, II, lk 3

ja Pedagoogiline aastaraamat II, ltn, 1933, lk 5)
 xxx

Σ §. Käsi pedagoogilist pärandit ei
 suutnud ma kuigi võrd täielikult edasi anda.
 Teda tuleb lugeda. Ilmumas on väike
 valimik tema töödest algõpetuse ja üldõpetuse
 kohta. Valmistame ette kordusväljaannet
 tema teosest „Integreeritud ja individuaalne tööviis“.